

Alternativa fakta i USA och Sverige

Gotlands Allehanda den 8 november 2017

Falsa nyheter och alternativa fakta har fått ett ansikte sedan Donald Trump valdes till USA:s president för ett år sedan. Trumps förhållande till sanningen är minst sagt problematiskt. Under valrörelsen för han ideligen med osanning och ignorerade dem som motbevisade honom. Trump hävdade bland annat att USA har världens högsta skatter och att tusentals amerikanska muslimer jublade efter 11 september-attackerna 2001.

Stefan Löfven är inte någon Donald Trump, men inte heller något sanningsvittne. När det gäller vinster i välfärden har vår statsminister slirat betänkligt på sanningen. När Löfven gästade Morgonstudion i SVT fick han frågor om det förslag på ett vinsttak för välfärdsföretag, som Ilmar Reepalu har arbetat fram på regeringens uppdrag.

Löfven svarade att "utredningen föreslår 7 procent, plus statslåneränta. Då är man någonstans på 9–10 procent." Det är högt räknat med tanke på att statslåneräntan vid tillfället låg på 0,6 procent. På frågan om inte skolor och vårdcentraler kommer att lägga ner svarade Löfven sedan: "Nej, eftersom de allra flesta är ju inte ens uppe i de här nivåerna." Påståendet är helt felaktigt. Procent är en andel av något, men Löfven är otydlig och anger inte av vad. Den som hör siffrorna kanske tänker att vinsttaket är en andel av företagets omsättning. Men så är inte fallet. Enligt Reepalus förslag ska den tillåtna vinsten beräknas som en andel av operativt kapital, det kapital som används i verksamheten. Men eftersom välfärdsföretag använder mindre kapital än många andra företag är deras avkastning på operativt kapital i genomsnitt hela 47 procent (enligt Reepaluutredningens egen uppgift). Tre av fyra välfärdsföretag har en avkastning på operativt kapital över 10 procent. Men Löfven sitter ändå i TV och påstår att de allra flesta välfärdsföretag ligger under 10 procent.

Löfven är inte ensam om denna begreppsglidning. Flera andra socialdemokrater har kommunicerat att 7 procent är en normal och fullt tillräcklig vinstnivå. Det kan stämma om det hade handlat om avkastning på ägarnas egna kapital. Vilket det alltså inte gör. När vi pratar om Reepaluutredningens förslag motsvarar 7 procent en mycket låg vinst som omöjliggör ett långsiktigt företagsbygge. Förslaget skulle tvinga de flesta välfärdsföretagen att minska sina vinster radikalt – tvärt emot vad Löfven och andra socialdemokrater förespeglar.

Snart är det valrörelse och Sverige förtjänar en bättre debatt än den amerikanska. Politiker som fördunklar och förvanskar utarmar det politiska samtalets kvalitet. Debatter om vad som är sant och vem som ljuger tränger undan mer informativa debatter om politiska förslag. Tyvärr tycks alternativa fakta frodas när de politiska motsättningarna tilltar. Samtidigt är en informativ debatt så mycket viktigare att få till stånd i ett allt mer polariserat samhällsklimat. Motsättningar hanteras bäst genom att politiker presenterar sina förslag på ett sanningsenligt och begripligt sätt.

Henrik Jordahl